

Đề bài

Bình giảng 10 dòng thơ sau
đây trong bài thơ Việt Bắc của
Tố Hữu để thấy vẻ đẹp trữ
tình của thiên nhiên Tây Bắc.

Ta về, mình có nhớ ta

Ta về, ta nhớ những hoa cùng người

Rừng xanh hoa chuối đỏ tươi

Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng

Ngày xuân mơ nở trắng rừng

Nhớ người đan nón chuốt từng sợi giang

Ve kêu rừng phách đổ vàng

Nhớ cô em gái hái măng một mình

Rừng thu trăng rọi hòa bình

Nhớ ai tiếng hát ân tình thủy chung.

Bài làm

Bài thơ *Việt Bắc* ra đời vào tháng 10-1954, rút trong tập *Việt Bắc* – tập thơ kháng chiến của Tố Hữu. Sau hơn ba ngàn khói lửa, Hồ Chủ tịch cùng đoàn quân chiến thắng tiến về Thủ đô. Trong bối cảnh lịch sử hào hùng ấy, Tố Hữu đã sáng tác bài thơ này. Đây là một trong những đoạn thơ tiêu biểu nhất trong *Việt Bắc* thể hiện một cách tập trung về đẹp giá trị tư tưởng và nghệ thuật của Tố Hữu.

Bao trùm lên toàn bộ bài thơ là nỗi nhớ của người cán bộ kháng chiến đối với cảnh và người Việt Bắc. Nỗi nhớ tha thiết, bồi hồi thể hiện tình cảm thủy chung, nặng tình nghĩa giữa “ta” với “mình”, giữa kẻ ở với người về, giữa người cán bộ kháng chiến với người dân Việt Bắc:

*Ta về, mình có nhớ ta
Ta về, ta nhớ những hoa cùng người
Rừng xanh hoa chuối đỏ tươi
Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng
Ngày xuân mơ nở trắng rừng
Nhớ người đan nón chuốt từng sợi giang
Ve kêu rừng phách đổ vàng
Nhớ cô em gái hái măng một mình
Rừng thu trăng rọi hòa bình
Nhớ ai tiếng hát ân tình thủy chung.*

Chữ “nhớ” như một luyện láy trong khúc ca tâm tình làm cho vần thơ lục bát trở nên ngọt ngào sâu lắng.

Trong 5 câu thơ của đoạn trích thì câu 1 mang ý nghĩa khái quát: “*Ta về, mình có nhớ ta – Ta về, ta nhớ những hoa cùng người*”. Như vậy, nỗi nhớ của người cán bộ kháng chiến hướng tới “*những hoa cùng người*”, hướng tới thiên nhiên và con người Việt Bắc. Bốn câu còn lại miêu tả cụ thể “*hoa cùng người*”. Câu nào cũng có hình ảnh thiên nhiên Việt Bắc, câu nào cũng có hình ảnh con người Việt Bắc.

Hình ảnh thiên nhiên trong đoạn thơ của Tố Hữu đẹp đẽ, tươi sáng, thơ mộng, đầy sức sống đến lạ thường. Nhà phê bình văn học Hoài Thanh đã nhận xét: “*Những câu thơ của Tố Hữu viết về thiên nhiên trong Việt Bắc có thể sánh với bất kì đoạn thơ miêu tả thiên nhiên nào trong văn học cổ điển*”. Thiên nhiên trong thơ Tố Hữu đa dạng độc đáo. Bốn câu thơ là bức tranh bốn mùa trong một năm, mỗi mùa lại mang một sắc thái riêng biệt. Đoạn thơ làm ta liên tưởng đến bức tranh tứ bình trong *Truyện Kiều* qua ngòi bút thiên tài của thi hào Nguyễn Du:

*Sen tàn cúc lại nở hoa,
Sầu dài ngày ngắn, đông đà sang xuân*

Với Tố Hữu, cảnh rừng Việt Bắc khi mùa đông đến là một màu xanh bạt ngàn, đằm tô, thấp sáng bởi “*hoa chuối đỏ tươi*”. Thơ nên họa đã làm hiện lên vẻ đẹp hoang sơ và tráng lệ của những cánh rừng Việt Bắc. Khi mùa

xuân đến “*mơ nở trắng rừng*”, một vẻ đẹp trong sáng, băng khuâng – một sức sống bừng dậy “*trắng rừng*” làm đổi thay quang cảnh thiên nhiên chiến khu. Và mùa hè “*ve kêu rừng phách đổ vàng*”. Chỉ có Việt Bắc mới có rừng phách vàng rực trong mùa hè. Sự chuyển động của thời gian, sự chuyển vần từ xuân qua hè được thể hiện qua âm thanh tiếng ve, được diễn tả qua từ “*đổ*”. Câu thơ hay vì thời gian cũng mang màu sắc. Trước mắt người đọc là những rừng phách đang ngả dần sang ngày. Chữ “*đổ*” là một nhãn tự làm ta nhớ đến câu thơ của Xuân Diệu trong bài *Thơ duyên*: “*Đổ trời xanh ngọc qua muôn lá, Thu đến nơi nơi động tiếng huyền*”. Mùa thu chiến khu quên sao được “*Rừng thu trắng rọi hòa bình*”. Rừng cây, núi đá, khe suối, “*bản khói cùng sương*” càng đáng yêu hơn dưới vầng trăng xanh hòa bình dịu mát. Ta bồi hồi nhớ lại câu thơ trắng của Bác viết những năm đầu kháng chiến: “*Trăng lồng cổ thụ, bóng lồng hoa*” (Cảnh khuya).

Bức tranh thiên nhiên trong thơ Tố Hữu tươi sáng, gợi cảm, thơ mộng và đầy màu sắc thắm mỹ. Mỗi câu thơ là một phiên cảnh với mảng màu và nét vẽ tài hoa. Màu xanh của rừng già, màu đỏ tươi của hoa chuối, màu trắng của hoa mơ mùa xuân, màu vàng rực của rừng phách mùa hạ, màu xanh hòa bình dịu mát của ánh trăng thu. Nghệ thuật phối sắc tài tình của Tố Hữu trong miêu tả đã làm hiện lên bức tranh thiên nhiên tươi đẹp, đầy sức sống như Bác Hồ đã viết:

Cảnh rừng Việt Bắc thật là hay...

(Cảnh rừng Việt Bắc)

Thiên nhiên Việt Bắc còn đẹp trong sự hòa hợp gắn bó với con người đang sống và hoạt động. Vì vậy, thiên nhiên Việt Bắc không hoang vu buồn tẻ mà trái lại, nó đầy sức sống – sức sống mãnh liệt của một đất nước đang kháng chiến. Con người được nói tới trong đoạn thơ này rất đẹp và hữu tình. Trước hết là con người xuất hiện trong khung cảnh lao động, trong sự hòa hợp và chan hòa với thiên nhiên.

“*Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng*” là một trong những câu thơ đặc sắc của đoạn thơ. Câu thơ được coi là sự phát hiện độc đáo của Tố Hữu mang màu sắc “*rất Việt Bắc*” như cách nói của Xuân Diệu. Đồng bào Việt Bắc lúc đi rừng, thăm rẫy, làm nương đều gài dao ở thắt lưng. Trên tầm cao của đèo, ánh sáng mặt trời chiếu vào những con dao ấy, tạo nên sự phản quang rực rỡ, lấp lánh. Chỉ một câu thơ thôi mà người đọc có thể cảm nhận được hình ảnh mạnh mẽ, hào hùng của con người Việt Bắc trong tư thế lao động, làm chủ thiên nhiên, trong tư thế vận động đi lên phía trước. Phải có một tâm hồn thi sĩ tinh tế, sự quan sát sắc sảo mới viết được những câu thơ hay như vậy. Con người kháng chiến mang tầm vóc thời đại là người sản xuất hay người chiến sĩ đều mang tư thế hào hùng:

Núi không nề nổi vai vưng tới

Lá ngụy trang reo với gió đèo

(Lên Tây Bắc)

Nhớ “*mơ nở trắng rừng*” trong những ngày xuân cũng là sự bồi hồi “*nhớ người đan nón chuốt từng sợi giang*”. Tác giả viết về con người Việt Bắc trong một khung cảnh cụ thể, một công việc cụ thể. Từ “*chuốt*” trong câu thơ là trau chuốt, làm bóng lên, làm đẹp thêm lên. Chữ “*từng*” (từng sợi giang) gợi tả đức tính cần mẫn, cách làm tỉ mỉ và chịu khó. Có khéo tay mới “*chuốt từng sợi giang*” mỏng và bóng để đan thành những chiếc nón xinh xắn, một trong những vật phẩm mỹ nghệ thủ công đặc trưng của Việt Bắc. Con người cần cù và tài hoa ấy thật đáng “nhớ” vì như Nguyễn Đình Thi đã từng ca ngợi: “*Tay người như có phép tiên, Trên tre lá cũng dệt nghìn bài thơ*”. Thế là cùng với chiếc nón bài thơ của xứ Huế được nói đến trong dân ca, ta biết thêm chiếc nón đan bằng sợi giang của Việt Bắc qua thơ Tố Hữu.

Câu thơ “*Nhớ cô em gái hái măng một mình*” là câu thơ hay ở vần điệu. Sự hiệp vần: “*gái – hái*” (vần lưng) và cách sử dụng phụ âm “*m*” liên tiếp của các từ “*măng – một – mình*” tạo cho câu thơ đa thanh, mang tính nhạc hấp dẫn. Cô gái Việt Bắc trẻ trung, xinh tươi, lạc quan yêu đời, đi hái măng giữa rừng vầu rừng nứa một mình trong khúc nhạc rừng, tuy chỉ có “*một mình*” mà chẳng cảm thấy lẻ loi cô đơn. Con người ấy đang làm chủ thiên nhiên, làm chủ cuộc đời. Giữa một không gian nghệ thuật đầy màu sắc và âm thanh của suối rừng, cô gái Việt Bắc xuất hiện thật hồn nhiên và đáng yêu lạ. Câu kết của đoạn thơ: “*Nhớ ai tiếng hát ân tình thủy chung*” nói lên vẻ đẹp tâm hồn người Việt Bắc. “*Ai*” là đại từ phiếm chỉ gợi lên bao hoài niệm, băng khuâng nghĩa tình thủy chung. Tiếng hát ân tình thủy chung giữa “*ta*” với “*mình*”, giữa “*ta*” với “*ai*” được thử thách trong cay đắng ngọt bùi, trong máu lửa, “*mười lăm năm ấy thiết tha mặn nồng*” nên không bao giờ có thể quên được.

Đoạn thơ của Tố Hữu viết về thiên nhiên và con người Việt Bắc là đoạn thơ tràn đầy tình cảm nhớ nhung và thương mến với bao niềm tự hào đối với miền Việt Bắc “*Quê hương cách mạng dựng nên Cộng hòa*”, và chiến khu bất khả xâm phạm “*Rừng che bộ đội, rừng vây quân thù*”. Có thể nói, Tố Hữu không chỉ ca ngợi Việt Bắc mà còn viết nên những vần thơ đẹp nhất ca ngợi đất nước và con người Việt Nam trong lửa đạn.

Đoạn thơ thấm đẫm tình người. Nỗi nhớ thiết tha đã thấm sâu vào cảnh vật, vào lòng người – kẻ ở người về. Vần thơ lục bát với âm điệu ngọt ngào, bồi hồi như câu hát giao duyên “*mình – ta*” thuở nào. Chữ “*nhớ*” được điệp lại nhiều lần diễn tả tình thương nỗi nhớ vui đầy dào dạt...

Việt Bắc là một trong những bài thơ lục bát hay nhất của Tố Hữu. Đoạn thơ trên tiêu biểu cho cái hay, cái đẹp của “*Việt Bắc*”. Ngôi bút nghệ thuật mang tính kế thừa và sáng tạo độc đáo, từ âm điệu trữ tình ca dao đến tả cảnh ngụ tình đặc sắc. Cảnh và người đều đẹp và đáng yêu mang sức sống và khí thế của thời đại mới. Cấu trúc đoạn thơ mang vẻ đẹp tứ bình cổ điển, chặt chẽ, cân xứng, hài hòa cho ta nhiều ấn tượng và cảm xúc thẩm mỹ.